

... handledningen och BHS-kursen

Vid ett möte med barnkonsulenter i Göteborg våren 2002 höll Christina Persson och Kerstin Rydsjö var sitt seminarium som satte fingret på behovet av en ny kompetens hos oss som arbetade med ett regionalt uppdrag att utveckla biblioteksverksamheten. Vilken slags kunskap behöver en barnbibliotekarie i en omvärld som är mångkulturell och som utmärks av mediafokusering, globalisering och kommersialisering? Är barnen och våra barnbibliotek egentligen samtida, går vi i takt med varandra? Och vad innebär konsulentrollen idag? Vilka kunskaper behöver vi för att vara ett stöd i barnbibliotekariernas arbete med metodutveckling? Vad innebär metodutveckling? Hur får vi in moment av experiment och undersökning av praktiken, hur får vi in tid för reflektion och dokumentation i barnbibliotekariernas vardag? För oss som var med blev seminarierna en aha-upplevelse och i backspegeln ser vi tydligt att här skedde någon form av vändpunkt.

I vår projektansökan för "Hissa segel" tog vi upp en 5-poängsutbildning med inriktning på reflektion och handledning för att skaffa oss den kunskap vi insåg att vi behövde. Fortbildningen lyftes ur vår ansökan men genomfördes på uppdrag av Kulturrådet av Bibliotekshögskolan och länsbiblioteken stod för kostnaderna. Den vände sig till alla konsulenter och har genomförts under projektiden. Vid fyra sammankomster om två dagar med teori, arbete med en praktisk handledningsuppgift och redovisning av den har vi utvecklat vårt arbetssätt i den riktning som skisserades i Göteborg våren 2002. Vi ser gärna en fortsättning för att få tillgång till fler verktyg i vårt arbete.

Det som blev kvar inom projektet av metodutveckling för konsulenternas del var grupphandledning. Många yrkesgrupper har utvecklat sina arbetsmetoder genom handledning men det är fortfarande ett ovanligt inslag i biblioteksvärlden. Inom projektet rymdes 6–7 handledningstillfällen. Doris Dahlin, organisationskonsult med ett förflutet som bibliotekskonsult, engagerades för uppdraget. Genom handledningen ville vi lära oss mer om processorienterat arbetssätt, få in reflektion och eftertanke i vårt arbete och träna på handledarrollen. Eftersom vi valt att inte lägga projektpengar på en särskild projektledare utan på verksamhet, var det i inledningen viktigt att klargöra roller och ansvar. Inledningsvis diskuterade vi också skillnaden mellan expert/rådgivare och handledare. Experten ger råd, styr, talar om hur det är, ger ut av sin kunskap medan handledaren snarare lyfter fram den andres kunskap, försöker fånga det

osynliga, skapar utrymme för eftertanke, frågor och sammanfattar. "Hur skulle du vilja ha det? Vad prioriterar du? Hur skulle du vilja att samarbetet fungerade? Har du räknat ut var du lägger din tid? Är det så du vill ha det?" är frågor vi lärt oss att ställa för att flytta över ansvaret där det hör hemma.

Vid handledningstillfällena resonerade vi kring hur man kan hantera en urholkad och "trött" barnverksamhet. Vi samtalade också om gruppprocesser och vår roll i både den egna gruppen och i de grupper vi arbetade i. Processkunnande är till stor hjälp vid förändringsarbete och för den egna personliga utvecklingen. Ju mer man kan se och förstå sitt eget beteende i olika grupper, desto mer kan man medvetet påverka och välja olika sätt att agera i de grupper man ingår i. "Hissa segel och bygga vindskydd" med alla dess olika formella och informella grupper har gett oss ett otal möjligheter att träna och resonera kring det som sker i det som synes ske. Att arbeta processinriktat är för många människor ovant och frustrerande. Att inte veta vart det bär hän och att lämna det trygga sättet att förhålla sig kan vara både roligt och hemskt. Och när det är hemskt är det bekvämt att föra över ansvaret på någon annan, chefen, arbetskamraterna eller projektledningen. Handledningen lärde oss också hur viktigt det är att nu och då återkomma till det ursprungliga syftet med förändringsarbetet, det är lätt gjort att det försvinner. Vi påminde oss om att vi arbetade för att bärande tankar i Barnkonventionen skulle genomsyra barnbiblioteksverksamheten i våra län. Vi ville också bidra till en utveckling av barnbiblioteksverksamheten på ett nationellt plan. Vi ville ingjuta ett professionellt tänkesätt kring barnverksamheten, "lyfta tanken" och själva utvecklas i våra konsulentroller.

Handledningstillfällena gav oss möjlighet att under professionell ledning planera hur vi skulle lägga upp arbetet i både växthusen och nätverken. Vi planerade också avslutningen på projektet, en avslutning som inte skulle vara en avslutning utan istället en kick som gav energi och lust att fortsätta ett utvecklingsarbete som bara börjat.

Eftersom vi haft stor rörlighet i konsulentgruppen har grupphandledningen varit till god hjälp för att hantera alla in- och utgångar. Bara tre konsulenter har varit med från början.

Ann Östman, en av konsulenterna som kom och gick, uttryckte sig så här:

"Under denna resas gång hade vi även förmånen att få handledning av Doris Dahlin, en handledning som för mig ofta blev själva behållningen av våra träffar – jag kände mig så ny och trevande, hon

hade förmågan att få mig att känna mig som om jag faktiskt hade något att bidra med. Jag kan inte nog framhålla det oerhört väsentliga att under ett projektarbete få tillgång till handledning från någon som står utanför och kan se med friska ögon.”

”Hissa segel-projektet, sett ur en gröngölings snäva synvinkel, gav mig i mångt och mycket möjligheten att se den utvecklingspotential som finns i oss alla. Under de träffar och seminarier som blev en del av projektarbetet, fascinerades jag oupphörligt av alla denna vilja och allt det engagemang som utkristalliserade sig.”

Christine Wennerholm, som anslöt halvvägs i projektet, har också reflekterat

... om en handledargrupp

Som ny konsulent i Gävleborg 15 januari, 2004 upptäckte jag att det fanns något på agendan som hade högsta prioritet, ”Hissa segel och bygga vindskydd”. Jag visste inte då att detta projekt skulle vara så stor del av mitt arbete under kommande år. Inte heller att det skulle bli en nyttig, bra och rolig utbildning för en ny konsulent. ”Hissa segels” handledargrupp var en grupp där flera gått in och ut. De som fanns kvar kände varandra väl och hade stor erfarenhet. Lätt och lyhört lotsades vi nya in i gruppen. Det behövs en stor öppenhet av den befintliga gruppen vilket Hissa segel-gruppen hade.

Hur kändes det då att komma in i en ny projektgrupp som redan var ”samarbetad” sedan ett år tillbaka? För mig kan några faser urskiljas:

• Nyhets-/Nyfikenhetsfasen

Vilka förväntningar finns på mig som ny person i gruppen? Jag lyssnar och lär. Försöker i alla fall vara tyst. Tankar bollas mellan gruppdeltagarna. Men, allt behövs inte sägas högt. Ibland räcker det med antydningar för att gruppen ska förstå.

• Vilsenhetsfasen

Vad är egentligen detta? Nu har jag all information, men den ligger och skvalpar tillsammans med all annan ny information som följer med när man börjar ett nytt jobb. Projektgruppen hade haft handledning med Doris Dahlin. Ytterligare två handledningsträffar är inplanerade i början av året. Handledning var något helt nytt för mig. Träffarna var mycket givande och gav en grund för fortsatt arbete.

I arbetet som bibliotekskonsulent borde handledning finnas med som stöd.

• Frustrationsfasen

Jag vill vara med. Något måste jag väl kunna tillföra! Det känns lite svårt att komma in i ett projekt som man inte varit med om från början. Känslan blir väldigt påtaglig just nu. Alla andra arbetar och sliter. Vad tillför jag projektet/gruppen? Är det någon mening med att jag är med? Sådana tankar kommer oundvikligen. Det kändes bra med ett lyckat nätverksmöte i Gävle.

• Polletten-har-trillat-nerfasen

Äntligen börjar man känna sig som en "riktig" del av gruppen. För mig började denna fas med rummet-växthuset i oktober. Det kändes bra att arbeta med något konkret. Men, nu när projektet snart är slut, så ser jag framemot fortsättningen.

Man kan fråga sig om resultatet blivit annorlunda med samma handledargrupp under hela projektet? Handledare slutar eller är lediga av andra skäl. Detta går inte att undvika därför måste saken hanteras så bra som möjligt. Kanske har de nätverk som bytt handledare inte haft samma flyt som de andra? Detta får vi aldrig svar på men frågan kan tas med till nästa projekt.

"Hissa segel och bygga vindskydd" är över. Med så många bra projektidéer kommer hissade segel att få bra fart. Många erfarenheter har tagits till vara och kommer kanske att dammas av i framtiden, när nya projekt startar och nya handledargrupper skall börja arbeta.